

***«Сторінки
історії родини
Мілени Рудницької»***

*до 130-ї річниці від дня народження української
громадсько-політичної діячки, журналістки,
письменниці Мілени Рудницької*

Яскравою постаттю серед галицького жіноцтва є Мілена Рудницька, громадська діячка, журналістка, публіцистка, принципова українська політикиня, борчиня за права українців, права національних меншин. Батько Іван Рудницький був професійним юристом, нотаріусом з родини, де переплилися корені древніх українських шляхетних родин - це і священники, гімназійні та народні вчителі, юристи. Мати Іда Шпігель походила з єврейської родини. Коханню Іди та Івана чинився жорсткий опір з боку обох родин. Проте, через десять років всупереч усім запереченням Іда Шпігель прийнявши катехизацію в монастирі сестер Бенедикток, вихрестившись та прийнявши ім'я Ольга одружується з Іваном Рудницьким, сином греко-католицького священника, о. декана Михайла Рудницького. У щасливому шлюбі Рудницьких народилося п'ятеро дітей, які були виховані справжніми українцями.

Мілена Рудницька народилася 17 липня 1892 року у місті Зборові, що на Тернопільщині. Вона була третьою дитиною у сім'ї Рудницьких. Мало кому відомо, що при хрещенні доньці батьки дали подвійне ім'я Наталія-Мілена.

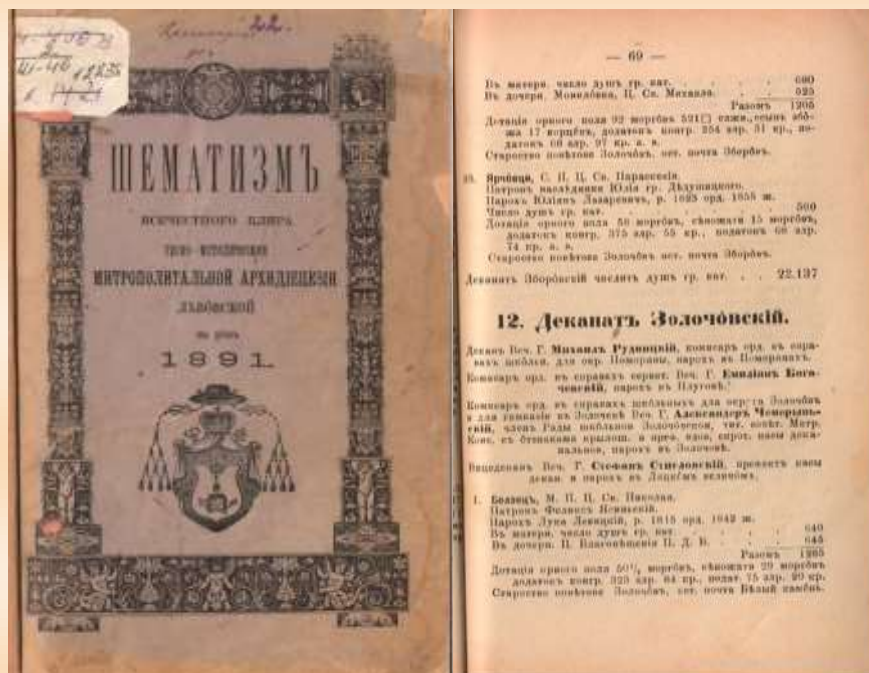
Liber natorum										Pag.
Mensis	Nomen	Nomen et conditio	Sexus		Thori	Parentes		Patrinus		
			Puer	Puella		Nomen et conditio	Nomen et conditio			
Die 17 Julii 1892	450. Natalie Milena binom:		1	1		Jannes Rudnicki Substitutus Notarii fil: R. D. Michaelis Rudnicki Parochi et Devani et Carolinae Glacher				
Die 13 Augusti 1892	Abst: Laj Schames Baptisavit ex aqua h. Mil					Olya, Ida binom: fil: Israelis et Devi, Lias Spigel				

**Метричний запис про народження Наталії-Мілени Рудницької, яка народилася 17 липня 1892 року у місті Зборові
Ф. Р-3572, оп.2, спр.559, арк.153**

Першою дитиною у сім'ї Рудницьких був Михайло, який народився в Підгайцях у 1889 році. Очевидно, що онука назвали в честь дідуса Михайла Рудницького, який був деканом, комісаром в справах шкільних округу Поморяни, парохом в Поморянах Золочівського деканату з 1866 по 1891 рік (помер 14 серпня 1891 року).

**Фрагмент з метричної книги сіл Кальне-Жабиня Золочівського деканату із засвідченням настоятеля Золочівського деканату Михайла Рудницького, 1888 рік
Ф. Р-3572, оп.2, спр.607, арк.189**

Михайло Рудницький - літературознавець, критик, журналіст, поет народився він 7 січня 1889 р. в місті Підгайці на Тернопільщині в сім'ї нотаря. Закінчив Бережанську гімназію та Львівський університет, у якому здобув учений ступінь доктора філософії (1914). Пізніше навчався в Парижі та Лондоні. Повернувшись до Львова на початку 20-х років, був професором таємного Українського університету аж до його закриття у 1925 р.

М. Рудницький займався журналістикою: працював у газеті "Діло", журналі "Світ", редагував журнал "Назустріч".

Праці Рудницького - це збірки поезій: "Очі та уста", "Кілька віршів", книжка оповідань і есе "Нагоди та пригоди", книги літературознавчих досліджень "Між ідеєю і формою", "Від Мирного до Хвильового", "Творчі будні Івана Франка".

У 1937 році М. Рудницький, обраний професором української літератури Львівського університету, але уряд не затвердив цього обрання. Професором Львівського університету він став після 1939 року, викладав англійську та українську літератури.

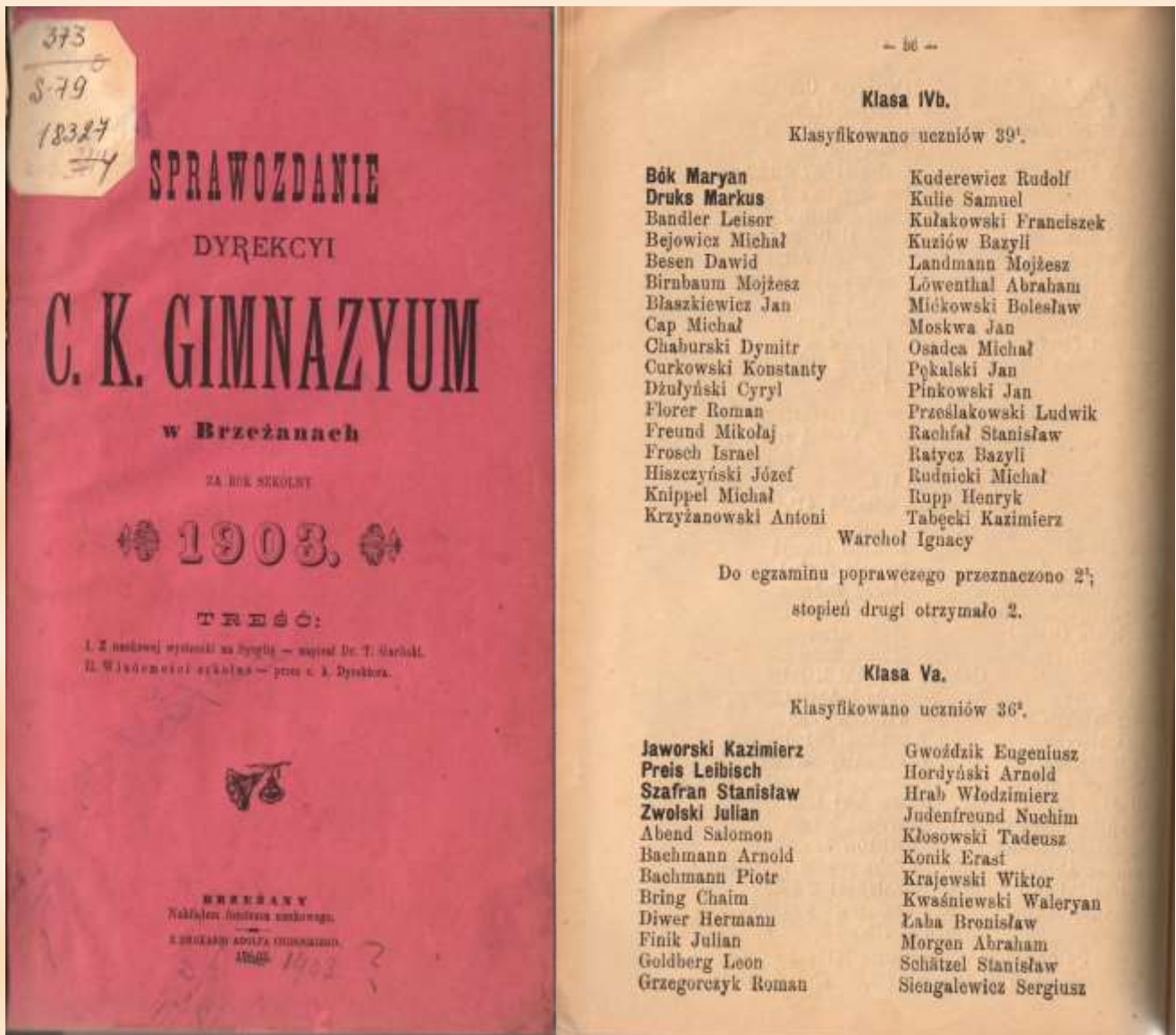
У повоєнні роки Михайло Рудницький брав активну участь у літературно-мистецькому житті Львова. Вийшли книги його спогадів та літературних портретів: "Письменники зблизька", "Змарнований сюжет", "В наймах у Мельпомени", "Ненаписані новели", "Непередбачені зустрічі" та ін. Все своє життя письменник активно виступав у пресі зі статтями та рецензіями на літературні й театральні теми, перекладав на українську з польської та французької мов.

Близький свого часу до літературної групи "Молода Муза", яка існувала у Львові на початку ХХ століття. Михайло Рудницький писав і поезію. Відомо, що свої поетичні твори друкував переважно у періодиці.

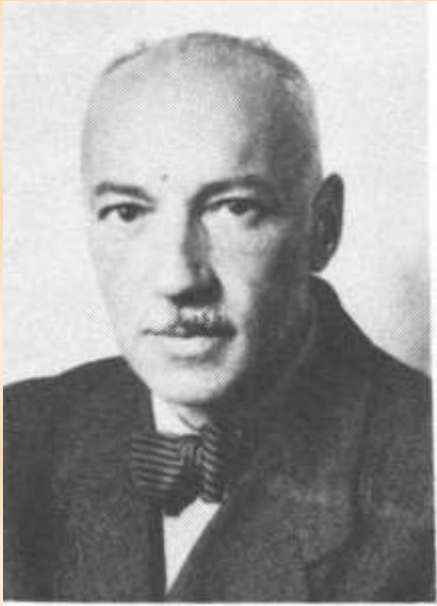
Помер Михайло Рудницький 01 лютого 1975 року у Львові.

Похований на Личаківському цвинтарі.

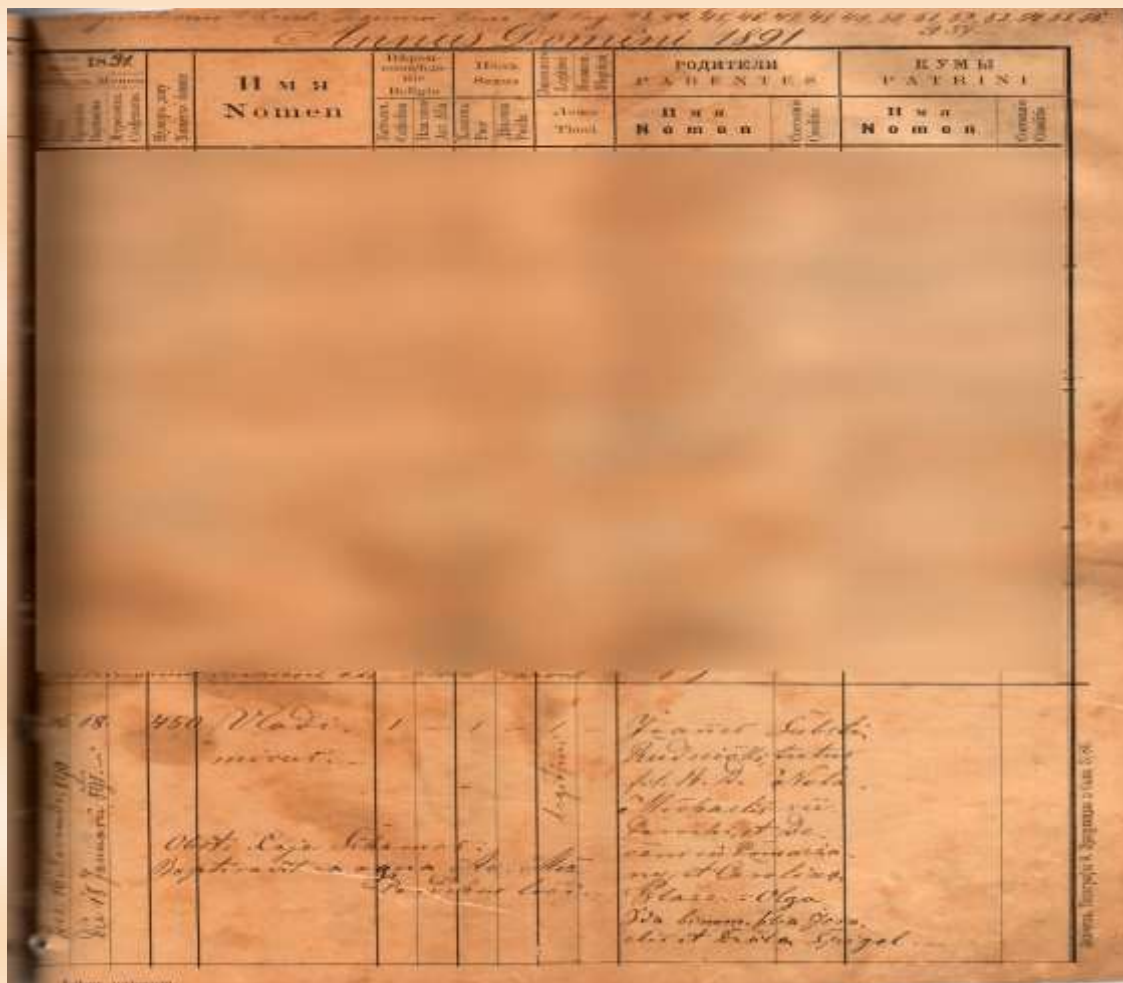
Навчання Михайла Рудницького у Березанській гімназії

Sprawozdanie dyrekcyi c.k. gimnazyum wyższego w Brzeżanach za rok szkolny 1903. — Brzeżany: Nakładem funduszu szkolnego, 1903. — S. 36.

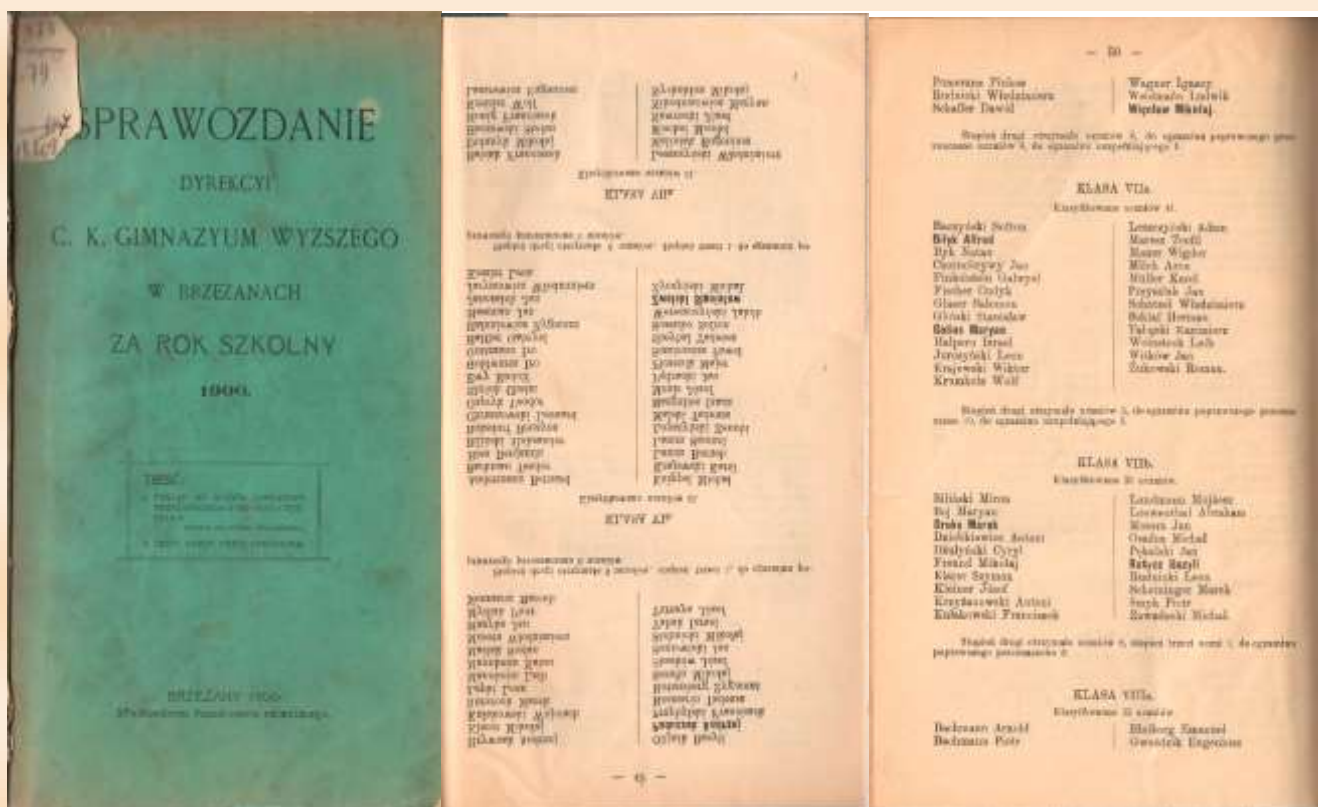

Володимир Рудницький народився у Зборові 16 листопада 1890 року. У своїх спогадах писав «...У Бережанах пережив я свої юнацькі роки, там у гімназійному таємному гуртку "Молода Україна", кристалізувався мій патріотизм, там я знайшов моїх добрих приятелів і там у 1906 році я втратив мого найліпшого опікуна і приятеля - незабутнього Тата. Бережани - місто мого юнацтва, молодечих радощів, безмежного смутку ... Тата я втратив у Бережанах більше, як 60 років тому, а Бережани померли для мене понад тридцять років, коли пропала надія ще раз побачити Їх за мого життя. Тато був частиною Бережан, а вони його. Так хай ці рядки будуть скромним спогадом моїх великих сантиментів і пістизму, глибоким поклоном для обох незабутніх - мого Тата і моїх Бережан».

Метричний запис про народження Володимира Рудницького, який народився 16 листопада 1890 року у місті Зборові. Ф.Р-352, оп.2, спр.559, арк.142

Навчання Володимира Рудницького в Березанській гімназії

Sprawozdanie dyrekcyi c.k. gimnazyum wyższego w Brzeżanach za rok szkolny 1906. – Brzeżany: Nakładem funduszu szkolnego, 1906. – S. 49-50.

Володимир Рудницький з глибокою шаною та любов'ю згадує про їх батька Івана Рудницького «...Мій тато Іван Рудницький народився в 1855 р. в Дунаєві, де його батько а мій дідо був парохом, а пізніше деканом у Поморянах. Народню школу і гімназію Тато закінчив у Березанах. Після правничих студій у Львівському університеті та військової служби в 55-ому полку піхоти й відбуття "босняцької кампанії", Тато почав відбувати судову практику в Березанах. Та через один рік, покинув суд і перенісся до нотаріату і як кандидат, почав практику в Підгайцях, де народився мій брат Михайло, далі у Зборові, де прийшли на світ я та сестра Мілена, пізніше в Золочеві, потім у Ходорові, де народився брат Іван, у Миколаєві над Дністром, Гримайлові а опісля, вже як самостійний нотар в Луці, де народився брат Антін, - вкінці в Березанах, в яких передчасно і ненадійно помер 19 грудня 1906 року...»

Іван Рудницький (псев. «Кедрин») народився 22 квітня 1896 року у Ходорові Стрийського району Львівської області. Український історик, політичний діяч і журналіст. Дійсний член НТШ, член Президії НТШ в Америці, почесний доктор УВУ.

Перший клас закінчив у Бережанській гімназії. Пізніше навчався у Львові в Академічній гімназії. З 1917 року працював у Києві.

У січні 1929 року переїхав до Вінниці, де працював у редакції щоденника дійової армії УНР «Ставка» та друкував свої перші статті. Знову переїхав до Києва працюючи у редакції «Громадського слова», а у 1920 році потрапляє у Варшаву, а згодом у Відень та вступає на філософський факультет університету. Був дописувачем тижневика «Воля», а потім став його співробітником.

У 1922 - 1939 роках – співредактор «Діла», надалі прес-кореспондент Української Парламентської Репрезентації у Варшаві та перший репрезентант української преси в центральній організації всіх щоденників у Польщі. З 1939 року працював у Кракові у пресовій агенції Генеральної губернії. У 1945 році Іван Кедрин-Рудницький переїхавши до Австрії, викладав історію України, німецьку мову і літературу в українській гімназії м. Інсбрука, писав статті до українського тижневика «Українська Думка» (Лондон).

У 1949 переїхав з родиною до США, де співпрацював у тижневику «Канадський фермер», українському щоденнику «Свобода».

Помер Іван Кедрин-Рудницький 04 березня 1995 року, м. Нью-Йорк, США.

Антін Рудницький народився 07 лютого 1902 року у селі Лука, що на Львівщині.

Навчався в німецькій гімназії у Львові, останній рік навчання перевівся до української Академічної гімназії. У 15 років почав писати музику, а в 17 вже виступав як піаніст з власними концертами. Музичну освіту здобув у Консерваторії польського музичного товариства у Львові (1912-1920). Диригент українських хорів товариства «Боян» і «Бандурист», хормейстер Львівської міської опери. Свою музичну майстерність Антін вдосконалював у Вищій музичній школі в Берліні та Берлінському університеті (музикологія), доктор музикознавства. Вів рубрику «Музична хроніка» в

українському часописі «Літопис політики, письменства і мистецтва», що видавався в Берліні. У 1927 році отримав запрошення на посаду професора Афінського університету в Греції, проте виїхав на Велику Україну для відродження української культури. Диригент оперного театру у Харкові (1927-1930), професор Харківського музично-драматичного інституту, диригент оперного театру у Києві (1930-1932), професор Київської консерваторії, директор Української державної філармонії.

Антін Рудницький одружився з відомою співачкою Марією Сокіл. У червні 1932 року повернувшись з дружиною до Західної України працював диригентом Львівської міської опери (1932-1934), польського мішаного хору «Лютня-Мацеж», викладач консерваторії. Диригент опери у Варшаві (1934-1937). Заснував Союз українських професійних музик у Львові разом із С. Людкевичем, В. Барвінським, Н. Нижанківським. У грудні 1937 на прохання Митрополита А. Шептицького здійснив великий концертний тур у США, кошти від якого передав на будівництво «Народної лікарниці» у Львові. Наприкінці 1938 року з дружиною знову вирушив у концертне турне до США і Канади по завершенні якого спізнився на корабель, що відпливав до Європи і так волею випадку залишився у США.

Диригент оперних, симфонічних оркестрів та хорів у Нью-Йорку, Філадельфії, Торонто. Засновник та диригент мішаного хору «Кобзар» у Філадельфії, мистецький керівник Української оперної компанії, мистецький керівник і головний диригент Союзу українських хорів Америки, викладач в семінарії та коледжі у Стемфорді, професор консерваторії у Філадельфії та в Музичній академії, голова Світового об'єднання українських професійних музик, активний дописувач до українського щоденника «Свобода». У 1969 році Антін Рудницький був нагороджений Золотою медаллю Френсіса Гопкінса (нагороджували видатних діячів культури й мистецтва Америки).

Помер у США 1975 року.

*Метричний запис про смерть Івана Рудницького,
батька Мілени, який помер 19 грудня 1906 року у місті Бережани.*

98

Dies mortis	Nrus. Domus	N O M E N M O R T U I	Religio		Sexus		Dies Vitae	MORBUS et QUALITAS MORBI
1905/11			Catholica	Aut alia	Mas.	Femina		
<i>Annus Mortui 1906</i>								
<i>19. 12</i>	<i>155.</i>	<i>P. R. Johannes Rudnicki</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>54.</i>	<i>epidemia</i>	<i>4. 77</i>
<i>1906</i>		<i>et uxor eius Maria</i>						<i>1906</i>

Ф.487, оп.1, спр.658, арк.51зв.

Після смерті батька - Івана Рудницького, родина переїхала з Бережан до Львова. Дочка Мілена початкову освіту отримала вдома, далі – навчалася в гімназії у Львові, по закінченню – вступила на філософський факультет Львівського університету. Продовжувала навчатися у Відні, там працювала над дисертацією «Математичні основи естетики Ренесансу», здобула ступінь доктора філософії.

В роки Першої світової війни Мілена продовжувала навчання у Відні, де в цей час вирувало культурне життя українських родин, діяв студентський гурток «Січ», працював Союз Визволення України, створений українцями із Східних областей України, діяв дуже активний Жіночий Комітет.

У Відні Рудницька познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком Павлом Лисяком, адвокатом і журналістом. У їхньому домі часто збиралися українські митці та політична еліта, вони обговорювали гострі проблеми, які стосувалися культурного й громадського життя та шляхи їх вирішення. Уже тоді Мілена поставила себе на один щабель із чоловіками, нарівні з ними вела диспути, проте не вивищувалася, але й не допускала приниження чи поблажливості з їхнього боку. Володіючи прекрасними ораторськими здібностями, керуючись залізною логікою та обґрунтованою аргументацією вона мимоволі привертала увагу, але не як приадна слабка стать, її цінували за розум. Як публіцистка, Мілена порушувала питання національності, засуджувала авторитаризм і тоталітаризм, присвячувала праці жіночим проблемам. Розлучившись з чоловіком, який був ініціатором розлучення, більше заміж не виходила. Всі свої сили, вміння і знання віддавала не тільки громадській та політичній діяльності, а й вихованню свого сина Івана Лисяка-Рудницького у дусі відданості українській справі, який потім реалізував себе у житті як видатний мислитель і публіцист, історик і політолог.

Після закінчення університету Мілена отримала диплом вчительки філософії та математики середньої школи. Захистивши дисертацію, отримала звання доктора філософії, а в 1923 р. здобула другий диплом з педагогіки та дидактики. На прожиття здобувала собі вчительською працею в гімназії та учительській семінарії у Львові, а згодом на посаді професора Львівського Високого Педагогічного Інституту. Вражає глибока патріотичність Мілени Рудницької, яка завжди на перше місце ставила інтереси української нації, як і більшість діячок жіночого руху тих часів.

Мілена Рудницька була активною в політичному житті того часу, вступила до партії УНДО (Українське Національно-Демократичне Об'єднання - найбільша українська політична партія на Галичині та в Польщі), у створенні якого свого часу брав участь Іван Франко, її чоловік Павло Лисяк та інші.

Саме від УНДО Мілена Іванівна стала депутаткою до Польського сейму, де працювала в комісії освіти та закордонних справ протягом двох каденцій. Її

виступи на засіданнях Сейму були безкомпромісними в захисті прав українців в окупованій Польщею Західній Україні.

Мілена Рудницька у колі учасниць українського жіночого конгресу у Відні, 1921 рік

Проте життя змушувало Рудницьку займатися не тільки проблемами культури й ідеології. Саме вона, ставши членкинею Українського громадського комітету рятунку України, однією з перших у світі змогла винести питання сталінського голодомору 1932 – 1933 рр. на міжнародну арену.

Саме завдяки їй 29 вересня 1933 року в Женеві пройшло засідання Ліги Націй, у якому взяли участь 14 країн. Тодішній президент Ліги Націй норвежець Юхан Людвіг Мовінкель чотири рази виносив на голосування питання допомоги голодуючим. Однак “за” проголосували лише три країни. Решта була зацікавлена у співпраці з СРСР.

Зал засідань Ліги Націй, 1930-ті роки

*Учасники конференції Ліги Націй у справі голоду в Україні у Відні:
Мілена Рудницька, а також єпископ Никита Будка і доктор Мирон Горникевич*

У повоєнний період Мілена Рудницька займалася відновленням діяльності «Союзу Українок», була головою Українського допомогового комітету та однією з засновниць Української національної ради. Словом, як могла пропагувала й несла в люди жіночу та національну ідеї. Заснований нею двотижневик «Жінка» фахівці журналістської справи досі вважають чи не найкращим часописом в усій історії української жіночої преси. Її творами, ідеями, закладеними в них, досі активно послуговуються феміністки всього світу.

У той період Рудницька вже здобула чималий авторитет, і її обрали очільницею «Союзу Українок». Ця організація мала значний вплив по всій Європі й налічувала понад 60 тисяч учасниць. У 1935-му Мілена Іванівна стала головою «Світового Союзу Українок».

Президія Союзу Українок. В центрі – Мілена Рудницька

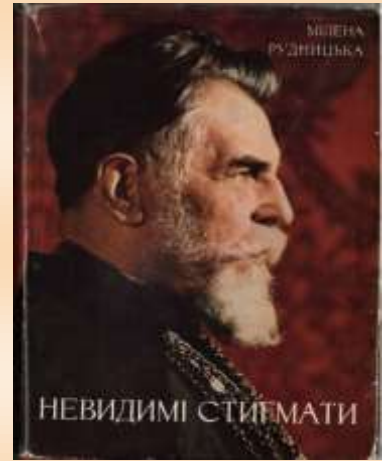
Відкриття з'їзду Союзу Українок. Львів, 9 жовтня 1937 року

Рудницька неодноразово їздила з доповідями до Женеви (Ліга Націй), де окрім виступів налагоджувала контакти як з громадськими, так і з урядовими організаціями. Не оминала з'їздів і нацменшин, які проводилися в Берліні, Відні, відвідувала Конгреси в Лондоні.

У роки Другої світової війни Мілена мешкала в окупованому нацистами Кракові, потім перед наступом радянських військ виїхала на захід, до Німеччини, зрештою до Швейцарії.

Непримиримою було ставлення Мілени Рудницької до всіх авторитарних режимів. Вона наполегливо засуджувала комуністичну та фашистську ідеологію. Після зустрічі з італійським фашистським диктатором Муссоліні написала велику критичну статтю, спрямовану проти всякого авторитарного режиму. Досить великий внесок Мілена Рудницька зробила в публіцистичну та письменницьку діяльність.

Навіть перебуваючи за кордоном, вона піклувалася про земляків. За її сприянням понад 500 українських сімей змогли виїхати з Чехословаччини до країн Західної Європи. У той період Мілена написала кілька книг, зокрема «Західна Україна під більшовиками», «Дон Баско. Людина, педагог, святий», «Невидимі стигмати».

У 1951-му Рудницька перебралася до США, де жив її син Іван Лисяк-Рудницький. У Штатах жінка одразу поринула в роботу направлену проти більшовиків та їхніх безчинств. Вона представила докази про 27 тисяч невинно закатованих співвітчизників більшовиками.

У 1958-му, за допомогою Наукового товариства імені Тараса Шевченка Української Вільної Академії Наук, вдруге вийшла «Західна Україна під большевиками».

Це видання наробило чимало галасу серед американців, до того ж Мілена Рудницька без остраху виступала в пресі, розказувала про злочинну діяльність комуністів. Звичайно, що про це стало відомо в Радянському Союзі, які почали “затравлювати” Рудницьку в пресі. У Львові зазнав гонінь і брат Мілени професор Михайло Рудницький.

Згодом жінка повернулася до Європи й замешкала в Мюнхені. Там вона працювала на Радіо Свобода. На той час це був єдиний заробіток жінки. Дивлячись, що відбувається у світі, зневірившись у силі слова й зрозумівши, що “правда” належить лише “сильним світу сього” Мілена оголосила безстрокове голодування.

Унаслідок цього Рудницька відійшла в засвіти 29 березня 1979 року. Її поховали в Мюнхені. У 1993-му прах видатної громадської діячки перевезли до Львова й перепоховали на Личаківському кладовищі.

Гробівець Рудницьких на Личаківському цвинтарі

«Вона шукала не стільки нових світів, скільки пізнання та систематичного вивчення того, у якому жила. Вона, безсумнівно, ідейний, відданий патріот України, країни своїх батьків. Цей патріотизм для неї був природним і невимушеним, який не йшов у розріз з єврейським походженням матері. Навпаки, її матір була українкою в той самий спосіб, як і її батько – вони були мешканцями одної землі України»

Марта Богачевська